

10. marts 2008

Til Folketingets Uddannelsesudvalg

Oplæg vedr. stigende klassekvotienter på ungdomsuddannelserne og bud på løsningsmodeller

Dette oplæg indeholder en gennemgang af konsekvenserne af for høje klassekvotienter på ungdomsuddannelserne samt to bud på hvordan man kan løse problemet med for store klasser på ungdomsuddannelserne. Intentionen med oplægget er at komme med et indspark til Uddannelsesudvalget, der forhåbentligt kan medvirke til en politisk løsning af problemet.

1. Baggrund for diskussionen

Alle interessenter i uddannelsesverdenen, både politikere, organisationer og andre aktører, har en fælles målsætning om, at 95 % af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse. Desværre møder vi på nuværende tidspunkt en række forhindringer på vejen mod opfyldelsen af målsætningen. En helt afgørende forhindring er de stigende klassekvotienter, som er en realitet på samtlige ungdomsuddannelser.

Ifølge en undersøgelse gennemført af Gymnasieskolernes Lærerforening er den nuværende STX 1.g årgang præget af markant større klasse end hvad man traditionelt har haft på det almene gymnasium. Undersøgelsen viser, at der i den øverste tredjedel af 1.g grundholdene sidder 30, 2 elever i hver klasse, i den midterste tredjedel 28, 4 og i den laveste tredjedel 25,7. I en tredjedel af klasserne på den nuværende 1.g årgang sidder der altså i gennemsnit 30,2 elever i klasserne. Det er bemærkelsesværdigt, at tallet er så højt, da der er tale om et gennemsnit. Det betyder også, at man i praksis på nogle skoler har klasser med 32 -35 elever.

På HHX og HTX er klasser med over 30 elever ikke en ny oplevelse i år. Her har alt for høje klassekvotienter præget dagligdagen i flere år.

For alle ungdomsuddannelserne har de høje klassekvotienter store negative konsekvenser. Nedenfor er skitseret de tre mest centrale konsekvenser:

1a. Forringelse af den faglige kvalitet

Der er en klar sammenhæng mellem elevernes faglige udbytte af undervisningen og klassestørrelsen. Flere undersøgelser påviser denne sammenhæng. Eksempelvis en undersøgelse af bl.a. svenske elever fra 2002 foretaget af Professor Alan B. Krueger fra Princeton University og Ph.d. Mikael Lindahl: *"In this study we have shown that, contrary to the public policy view, smaller classes do increase pupil achievement."*¹

Ligeledes når Eskil Heinesen ansat ved Anvendt Kommunal Forskning frem til, at mindre klassestørrelser i fransk havde en positiv effekt på elevernes karakterer.

*"By exploiting within-school variation over time in the size of French classes, which reflects random variation in the number of students choosing to learn French instead of German, the present paper finds consistently positive effects on French examination marks of reducing French class size."*²

*"We observe large and approximately linear effects of class size below 20 pupils. We may also expect negative effects of increasing class size above 20."*³

Citaterne fra undersøgelserne illustrerer, at høje klassekvotienter står i modsætning til bestræbelserne for at skabe en højere faglighed på ungdomsuddannelserne.

1b. Tab af ressourcetsvage elever

Specielt fagligt svage elever har øget fagligt udbytte af at blive undervist i små klasser, hvorfor vi ser høje klassekvotienter som en hæmsko for ungdomsuddannelsernes evne til at få alle unge med. Hvilket undersøgelsen fra 2002 foretaget af Professor Alan B. Krueger fra Princeton University og Ph.d. Mikael Lindahl også dokumenterer:

*"The results from the study for Stockholm were that smaller class sizes positively affected achievement levels, and that this positive effect was especially prevalent for a group of pupils that on average has relatively low achievement levels, i.e. pupils with non-Swedish parents."*⁴

Ambitionen om at bekæmpe frafald og ulighed på ungdomsuddannelserne undergraves altså klart af de stigende klassekvotienter.

1c. Dårligere undervisningsmiljø for både elever og lærere

Høje klassekvotienter forringer yderligere undervisningsmiljøet for både elever og lærerne. Rent fysisk er mange af landets ungdomsuddannelsesinstitutioner slet ikke bygget til at rumme de op mod 30 elever, som efterhånden er normen for nystartede 1.g klasser.

Desuden har høje klassekvotienter også betydning for lærernes undervisningsmiljø og stressniveau. Charlotta Einarsson finder i sin Ph.d.-afhandling fra 2003 at:

“The results indicate that teachers do compensate pupils in large classes, which leads to feelings of stress and insufficiency among teachers, as they expressed in the focus groups. The results regarding class size should not be interpreted as class size does not matter. Stories from the focus groups show that large classes is a problem in the work environment for teachers, and probably also for the pupils.”⁵

Det fysiske miljø, der skal danne ramme for undervisningen forringes altså direkte af høje klassekvotienter. Igen er det fagligheden bredt der rammes, samt de elever, der i forvejen har problemer med at klare sig igennem.

2. Løsningsforslag:

På baggrund af ovenstående redegørelse af problemets konsekvenser finder vi det nødvendigt, at man fra politisk hold finder en løsning. Som indspark til dette har vi nedenfor skitseret to modeller for mulige løsninger:

2a. Nationalt loft på 28 elever på grundholdene

En måde at løse problemet på kan være at indføre et nationalt loft på 28 elever i hver stamklasse/grundhold på ungdomsuddannelserne. Hermed sikres det, at klassekvotienterne ikke eksploderer, men holdes på et rimeligt niveau.

Et nationalt loft skal kombineres med en mulighed for at give dispensation særligt til udkantsgymnasierne således, at der i tilfælde hvor ”elev nr. 29” pga. det nationale loft ville være tvunget til at rejse uhensigtsmæssigt langt kan dispenseres.

Forslaget udelukker ikke varierede undervisningsformer, hvor flere klasser kan undervises fælles eller der kan laves mindre gruppearbejder, men sikrer blot, at den enkelte stamklasse/grundhold, der fortsat er *udgangspunktet* for undervisningen, holdes på en rimelig størrelse. Undervisningsministeren har i et svar til Martin Henriksen d. 10. september 2007 redegjort for at et sådan loft ville svare til en samlet udgift på ca. 13 mio. kr. i 2008.

2b. Gennemsnit på 26 elever i hver stamklasse på den enkelte skole

En alternativ måde at løse problemet på er at indføre en gennemsnitlig klassekvotient svarende til det almengymnasiale niveau, da der var krav om maksimal klassekvotient på 28 elever. Dette svarede til gennemsnitlig 26 elever i stamklasserne ved uddannelsesstart (5 september) og gennemsnitligt 24 elever for hele uddannelsesforløbet.

En gennemsnitlig klassekvotient vil stadig kunne sikre en fleksibel klassesdannelse i forbindelse med studieretningsvalg. Der bør samtidig fastsættes et maksimumsloft.

Beregninger

Der er kun foretaget beregninger for hf/stx og hhx, da det er forventningen, at stamklassekvotienten for htx ikke er højere end de knap 24 i gennemsnit. Beregningerne tager udgangspunkt i data fra 2003.

Ressourcebehov ved maksimal gennemsnitlig klassekvotient

Hhx:

(mio. kr.)	2007	2008	2009
Ekstraudgift	32,19	59,34	85,17
Ved elevstigning	5,73	9,74	11,63
I alt (2003)	37,92	69,07	96,80
2006-niveau	40,16	73,16	102,52
I alt pr. elev (kr)	1.561	2.843	3.984

Stx/hf:

(mio. kr.)	2007	2008	2009
Ekstraudgifter	22,65	43,93	59,73
Ved elevstigning	3,37	6,47	8,80
I alt (2003)	26,02	50,40	68,54
2006-niveau	28,38	54,97	74,74
I alt pr elev (kr)	388	751	1.021

Beregningerne viser, at der med forslag om maksimal gennemsnitlig klassekvotient på 24,1 vil være behov for en ressourcetilførelse på 68,5 mio. kr. i 2007 og 177 mio. kr., når forslaget er fuldt implementeret i 2009.

Det skal dog nævnes, at udgifterne til dette forslag vil afhænge af elevernes valg af studieretning og skolernes måde at håndtere elevernes valg ved hjælp af blandede studieretninger, udbud af valgfag mv. Desuden kan forslaget have afledte effekter på bygningsudgifterne, da der vil være færre elever pr. undervisningslokale.

(Kilde vedr. 2b: *Gymnasieskolernes Lærereforening, GL*)

Der findes andre mulige løsningsmodeller, såsom f.eks. en ekstra lærer hver gang, der sidder mere end 28 elever i klassen, men vi vurderer, at ovenstående løsningsmodeller er de to mest holdbare og gennemførlige.

Vi håber dette oplæg kan bidrage til en konstruktiv debat, samt en fornuftig løsning på klassekvotientsproblemet på ungdomsuddannelserne.

Med venlig hilsen

Gry Möger Poulsen, Formand for Danske Gymnasieelevers Sammenslutning

Lisa Luk, Formand for Landsammenslutningen af Handelsskoleelever

Jonathan Simmel, Formand for Erhvervsskolernes Elevorganisation

Refereret litteratur

Einarsson, C. (2003)

Lärares och elevers interaktion i klassrummet - Betydelsen av kön, ålder, ämne och klasstorlek samt lärares uppfattningar om interaktionen

Linköping Universitet, Filosofiska Fakulteten.

Heinesen, E. (2007)

Estimating class-size effects using variation in subject-specific classes

Anvendt Kommunal Forskning, København.

http://www.akf.dk/udgivelser/2007/pdf/estimating_class_size.pdf/

Krueger, A. & Lindahl, M. (2002)

The School's Need for Resources - A Report on the Importance of Small Classes

(Ds 2002:12) Stockholm: Finansdepartementet

¹ Krueger og Lindahl 2002, side 95

² Heinesen 2007, side 25

³ Heinesen 2007, side 27

⁴ Krueger og Lindahl 2002, side 12-13

⁵ Einarsson 2003, side 52 og Einarsson 2003, side 163

⁶ En interessant konklusion som Krueger og Lindahl drager på baggrund af en række økonomiske beregninger er, at en mindskelse af klassestørrelsen i de stockholmske skoler muligvis også er økonomisk rentabel. "*We found that decreasing class size can, with reasonable assumptions, indeed have benefits that are larger than the costs.*" (Krueger og Lindahl 2003, side 97)

